

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 8.

V Ljubljani, 22. svečna 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Veliki dan štajerskega učiteljstva. — Naš denarni zavod. — Bedno stanje učiteljstva in zahteva po odpomoi. — Krivoverski klerikalizem — učiteljstvo te kliče pred sodbo ljudstva. — Beda našega kmeta. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Listnica. — Inserati.

Veliki dan štajerskega učiteljstva.

Kakor smo na kratko že omenili v našem listu, se je vršil dne 2. t. m. v Gradcu velik shod štajerskega učiteljstva. Vsak, ki ima v svojem srcu stanovsko zavest in katerega ni bolezen zadržala, je pohitel ta dan v štajersko metropolo. Bilo nas je čez 2000. To je impozantno število. Zadnje grošičke je marsikateri pobral, da je imel za potnino, drugi si je moral celo izposoditi nekaj kronic in jih bo mesečno odplačeval, samo da je zadostil stanovski dolžnosti in šel tja, kamor sta ga vlekla vest in srce. Seveda je tudi nekaj nebrižnežev — tukaj zavzemajo pač prvo mesto tovarišice, namreč spodnještajerske — ki se niso ganili, ki so rajši sedeli doma pri topli peči, medtem ko so drugi v mrazu in v snegu hiteli proti najbližji železniški postaji, da se popeljejo v Gradec. To je pač udobno, a priča o presneto slabi stanovski zavednosti. Pa pustimo to — saj ima vsak stan različne ljudi.

Veselimo se rajši nad dobro uspelim shodom. Dvatisoč je pač število, ki mora imponirati. Glasilo štajerskega učiteljstva „Pädagogische Zeitschrift“ piše: „So wurde denn dieser Tag zu einem wirklich großen, er wurde zu einer erhebenden, überwältigenden Kundgebung, zu einer Kraftäußerung der steierischen Lehrerschaft, wie sie die grüne Mark wohl noch nie gesehen. Es war ein Ehrentag der Lehrerschaft von Steiermark, dieselbe hatte sich durch den Maßenbesuch das glänzendste Zeugnis ihres Zusammengehörigkeitsgefühls ausgestellt“.

Toda k shodu! — Točno ob 2. uri je otvoril predsednik štajerske učiteljske zveze, Holzer, skupščino.

Pogledal sem po dvorani. 700 pripravljenih stolov je bilo zasadenih ob straneh, v sredini med stoli, na galeriji, na podiju, na hodniku, v mali sobani za orglami — natlačeno polno. Več sto jih je stalo na stopnicah, na dvorišču in na ulici. Niso mogli več noter.

V prvi vrsti so sedeli: oba ljudskošolska nadzornika Končnik in dr. Tumlirez, namestniški svetnik dr. Manger, vitez pl. Kirchsberg. Nadalje smo videli 4 deželne odbornike Robiča, pl. Feyrerja, dr. Hoffmanna, pl. Wellenhofa in Stallnerja.*) Nekaj državnih in tucat deželnih poslancev,

*) Notico v „Učit. Tov.“ s tem danes popravljam. Notico sem v naglici napisal v Gradcu in tedaj nisem vedel za vse navzoče dostojanstvenike. Poročevalec.

med temi bil je tudi slovenski Roš. Tudi več okrajnih nadzornikov je bilo na shodu.

Brzobjavno, oziroma pismeno so shod pozdravili: železniški minister dr. pl. Derschatta; dvorni svetnik dr. Ploj; deželni poslanec Hočevnar; predsednik nemške avstrijske učiteljske zveze Kessler; društvo avstrijskih meščanskošolskih učiteljev, Peter Rosegger, dr. Kukovec v imenu izvrševalnega odbora „Narodne stranke za Štajersko“, več nemških poslancev, uredništvo „Učit. Tov.“ itd.

Predsednik je po običajnem pozdravu omenil na kratko zgodovino borbe štajerskega učiteljstva za izboljšanje gmotnega stanja ter dal besedo glavnemu govorniku Karlu Gassarecku, učitelju v Mariboru.

Dve uri je razlagal poročevalec naše stanje in večkrat ga je burno pritrjevanje vstavilo. Govoril je temperamentno, razločno in jedernato. „Pädag. Z.“ pravi: „Lautlose Stille legt sich über die Masse, aller Augen sind in bewegtester Erwartung auf den Redner gerichtet. Und nun kommen die ersten Sätze; sie sind nicht schwungvoll, kurz, eindringlich, wie aus Stein gemeißelt. Aber im aufsteigenden Gefühlsschwunge entwickelt sich die Rede, sie wird zum mitreißenden Stromme, wenn sie die Not der Lehrer schildert, zur anklagenden Stimme des Gerichtes, wenn sie die unterlassene Fürsorge des Schulhalters tadelt, zum donnernden Apell an die Herzen der Landesboten, wenn sie dieselben an ihre Pflicht gegen Volksschule und deren Lehrer mahnt. Die Dialektik Gassareek ist scharf, er arbeitet mit dem Seziermesser, schonungslos legt er alle Schäden einer schlechten Staatspolitik in einer noch schlechteren Landes-Schulpolitik bloß. Er ist unbarmherzig, der Wahrheit zu liebe reißt er das letzte Restchen des Schleiers herab, mit den man bisher die bestehenden Mängel und Blößen verhüllt“.

Gassareckov govor je elektriziral navzoče učiteljstvo. Zdelo se nam je, da ne govori samo en mož, da govorijo vsi, ki so tukaj in vseh klic je: „Pomagajte bednemu učiteljstvu, pomagajte onim, ki vzgajajo vašo mladino, up domovine!“ Ko je govornik končal, je završalo po dvorani. Ploskanje, pritrjevanje. klic v obeh deželnih jeziki, mahanje z robc, klobuki itd. je trajalo več minut.

Govor priobčujemo na drugem mestu v celoti. Naš poročevalec si ga je izprosil od govornika, ki ga je rad dal „Učiteljskemu Tovarišu“ na razpolago.

Soglasno so bile sprejete njegove teze. V teh se opominja deželni zbor na dolžnost, preskrbeti učiteljstvu stanu primerne plače — za sedaj v prvi vrsti draginjsko doklado. Učiteljstvo naj pride v enakost glede plače z državnimi uradniki 11.—8. činovnega reda. Regulira se naj točka glede štetja svoječasnih podučiteljskih let. Gre nam 30% draginjska doklada, pa zadovoljimo se s 20%, dokler se končno ne uredi uravnanje plače. Poslanci morajo dobiti vir denarju itd.

Točke priobčimo koncem Gassareckovega govora v celoti.

Drugi govornik, tovariš Otter, je še nekaj dodal ter je govoril na srca navzočim poslancem. Ožigosal je pa tudi, da graški napredni listi niso dovolj pisali o naših zadevah. Končal je svoj govor, ki je bil jedrnat, četudi kratek, z besedami:

„Darum ihr Boten dort in unseres Landes Hallen,
entscheidet recht, o, zaudert nicht!
Laßt unsern Raf ja nicht vergeblich hallen!
Was ihr versäumt — o, tut es jetzt! — Tut eure Pflicht!“

Vse je navdušeno, vse je razburjeno! . . .

Govorili so še meščanski učitelj Herz, učiteljica Wodiczka, ki se je zahvalila tovarišem za delo in trud. Kot predsednica ženske učiteljske združitve se je izrazila, da gredo štajerske učiteljice hrabro v boj za svoje stanovske interese in da se hočejo s tovariši skupno bojevati. V imenu učiteljic ženskih ročnih del je referirala gospica Fettingerjaeva. Tudi njeni predlogi so se sprejeli. Vse je bilo soglasno, vse edino.

Končno se je Gassareck zahvalil predsedniku štajerske učiteljske zveze Holzerju za imenitno vodstvo, nakar je ta zaključil velepomemben shod, ki je trajal čez 3 ure.

Tako impozantna manifestacija mora imeti ugodne posledice.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —
Promet do konca prosinca 1907 K 12.533.67.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Bedno stanje učiteljstva in zahteva po odpomoči.

Na javnem splošnem shodu štajerskega učiteljstva v Gradcu, dne 2. februarja 1907, govoril Karel Gassareck. Po originalu poslovenil — ij —

Načrt:

1. Pogled nazaj.
2. Državna in deželna politika.
3. Naš gospodarski položaj.
4. Draginja.
5. Kako se napram tej ravnaajo drugi stanovi?
6. Kaj hočemo?
7. Kako doženemo svoje želje?
8. Pogled v bodočnost.

Pred kratkim je prišla javnost na to, da imamo šolske otroke, ki trpijo glad. Krik ogorčenja o slabem položaju, da imamo otroke, ki se mučijo z duševnim delom, a se ne morejo do sitega najesti, je šel po deželi.

Sočutje se je oglasilo, in v vseh krajih so gledali na to, da odpravijo ta mučni položaj.

Lepo znamenje modernega življenja. — Danes je zbrano učiteljstvo velike, bogate dežele. Ono kliče vsem, ki ga hočejo slišati:

Mi živimo v bedi — naše delo nas ne preživlja, delo na ljudskih šolah, kjer se naj vzgajajo otroci ljudstva v bodoče državljane.

Kdo nas naj sliši?

Vsa dežela! Starši naših učencev, kmet v gorah, meščan v mestu, mogočnejši v deželni sobi! Ali nas oni razumejo — ali se bo omehčal njih čut pravice, njih čut spodobnosti, omehčalo njih sree?

Mi hočemo danes na tem poizkusiti — mi hočemo odkrito in prosto, ne oziraje se na kake pomisleke glede nas ali drugih, odkriti svoj slabi položaj in zahtevati pomoči.

Ni na mestu nobeno sramežljivo zakrivanje in zanikanje, odtrgajmo zaveso od oces, položimo prste na rano, zakličimo onim, ki so dolžni za nas skrbeti: Pomagajte!

Takoj začetkoma, da izginejo vsi dvomi, pribijmo:

Nihče drugi kakor deželaštajerska, deželni zbor in deželni odbor je odgovoren za to, da gine v sili in v siromaštvu vse deželno učiteljstvo — nihče drugi ni poklican in dolžan po obstoječih zakonih nam pomagati kot deželni zbor v Gradcu, ki sklepa plačilne zakone in ki čuje nad ravnanjem z deželnim šolskim zakladom.

Zato govorimo danes k deželi štajerski in k njenim deželnim zborom.

Nobeden član našega stanu ne spada k tej zastopniški korporaciji.

Nobeden član našega stanu ne more tedaj voditi naše zadeve na najvažnejšem mestu.

Kot slabo nadomestilo je sklicalo učiteljstvo to splošno prosto zborovanje.

Mi se hočemo potezati za zaščito pri poslancih.

Visokocenjeni člani deželnega zbora, visokocenjeni zastopnik oblastnij, čujte nas — napravite si sliko o našem položaju! Mi pa upamo, da nas boste razumeli in nam zatorej tudi pomagali.

Splošni šolski dolžnosti niso zadostovale naprave prejšnjih časov. Nedostatna je bila priprava stroškov; zato hrepenenje po prevratih:

Državni zakon pusti, da imajo dežele stroške za šolstvo — deželni zakon zapoveduje pa šolskim občinam, da plačujejo. Vse se pa brani poravnavati vsote za šolska poslopja, plačo učiteljstvu, penzijo, učila, nadaljevalno izobrazbo itd.

To so pri nas blagoslovi avtonomije!

Pri vsem tem se pa naloži učitelju naloga, takega obsega in take globokosti, da je on ne more premagovati. Odgovoren pa je vrhutega še tudi za neuspehe, ki jih sicer zakrivi sistem. Naši šolski odnošaji odgovarjajo glede na njih uredbo in sredstva njih vzdrževanja samo temu stanju, da ta ali oni oče svoje otroke more pustiti nekaj učiti se, ne pa mora. Šola vlačí s seboj ves mogoč balast za takozvano učeno omiko, ki se je pred časom še kot važna imenovala. Obrobljena pa je z marsikatero kramo, samo da se napravi politiško in versko nenevarna.

Samo ljudska šola — šola za ljudstvo v tem smislu, da se vsi otroci nauče v nji najpotrebnejšega za življenje — to sedanja naša šola ni, četudi se mi jako trudimo biti ljudski učitelji.

K temu bi v prvi vrsti trebalo, da ona obravnava ljudstvu potrebno učno snov in da vzgojuje. Nadalje je samoobsebi razumljivo, da se v šoli ne vzgaja in omikuje čreda, ampak ljudje.

Zato se naj vzgojitelju tudi ne da množine 80, 100 in več učencev, ker ni mogoče na toliko množico vplivati v povoljnem smislu.

Kjer se zahteva kako eksaktno delo — stavijo se možne zahteve. V šoli splošnega silenja (Schule des allgemeinen Schulzwanges) pa stavijo nemožne: Odgovornost imajo tisti, ki tako ukazujejo, pa v redu izvrševati nočejo, oziroma ne morejo.

Kam pa izginejo velikanske vsote, ki se izvlečejo iz žepov kupovalcev ob višji ceni vsakoterega blaga?

Vse ni javno znano, pa popolnoma zakriti se vendar marsikaj ne da.

Najpoprej naše državno gospodarstvo! Tribut ogrski, tribut militerizmu! Tribut narodnemu šovinizmu, splošni zmešnjavi! Itd.

Poglejmo si sosednje države, ki so boljše vladane. Tu imamo toliko sovraženo Prusijo. Ona stoji financijelno izborna. Poglejmo si druge nemške države, vse premagajo gospodarske težkoče brez posebne bede. Kaj je imela vse Francija storiti in kaj je stóčila! Že zopet koraka na čelu kulture in svobode.

Kako varno in mirno, kako dobro živi državljani malih držav — v Švici, na Nizozemskem itd.

Pa Avstrijec? — Da, Avstrijec — gleda gospodarskemu polomu nasproti, ker je teptan od popolnomá napačne državne politike.

(Dalje.)

Krivoverski klerikalizem — učiteljstvo te kliče pred sodbo ljudstva.

Stojimo na pragu velikih političkih izprememb. Privilegirani stanovi, ki so kruto vladali v naši domovini in očetnjavi, izginejo za vedno s političkega obzorja. Splošna volilna pravica napravi izpremembo, ki bo marsikomu neljuba. Demokračka načela pridejo odslej na površje; brezpravni trpini bodo imeli odslej političke vaje v rokah, ker tvorijo ti pretežno večino prebivalstva. Kako se izvrši bodoča državnozborna volitev, ne moremo danes vedeti natančno, vendar zanesljivo vemo, da bo imela naša klerikalna stranka ogromno večino v bodoči državnozborni delegaciji. Ravnotako vemo zanesljivo, da bo naš liberalizem žalostno poražen, a to le zbog svoje lastne krivde. Pojasnili smo že na drugem mestu večkrat razne skeleče rane našega liberalizma. Slaba organizacija, nedelavnost, domišljija, zabavljanje zoper političke nasprotnike, zasramovanje, osebni napadi, žaljenje, obrekovanje in ponižanje teh je bilo glavno delo liberalnega časopisja. Gorje mu, kdor se je drznil kaj očitati tem politikom. Zgrabili so takoj za kol in udarili po njem — tako se je zgodilo tudi z nami. Lepe narodne ideje niso znali varovati kot zvezde vodnice — vezali so se z narodnim nasprotnikom, kar jim je dalo smrtni udarec. Narodna stranka do danes nima niti svojega glasila; to delo opravlja na Kranjskem po svoji glavi in po svojem ukusu „Slov. Narod“. Priznavamo, da ima dobro časnikarstvo veliko moč, a ta moč mora biti zvezana s pozitivnim delom, drugače se izpremene najboljše nasveti v prazen nič. Liberalizem je bil pri nas zagovornik privilegirancev, za demokračka načela mu ni bilo veliko mar, ni znal in tudi ni hotel pridobiti na svojo stran narodove mase, kjer tiči moč in bodočnost politike — v neprestani borbi zoper duhovščino in vero, je odbil maso od sebe. Kolikor bolj je izgubljal tla pod seboj liberalizem, tembolj si jih je znal pridobivati klerikalizem. V tem boju se ni naš liberalizem naučil prav ničesar. Videl je, kako zna mojstersko klerikalizem uporabljati vsako liberalno napako v svoj prid, a ta se ni oziral na to —

hodil je in še hodi s svojimi trmoglavimi napakami naprej. Marsikdo — zlasti izmed učiteljstva — se je nadejal, da ga okrepi, spravi v pravi tir in na noge zadnji zaupni shod. Danes je vsaka stranka brez svojega glasila in intezivnega dela po programu prava „fata morgana“. Zaupniki so sprejeli sicer nasvet učiteljstva, da naj ima stranka svoje odgovorno glasilo — a ostalo je vse pri starem.

Ne čudimo se, da raste našemu klerikalizmu, ko vidi ta razdor, od dne do dne večji greben. Ta razdor v politiki je za naš narod pogubonos. „Kjer se dva prepirata, ima tretji dobiček“, pravi naša narodna prislovica. Dobiček ima pri nas zaradi tega — Nemeec, ki ga naša skrbna vlada podpira v naše raznarodovanje in v njegov gospodarski napredek. Do poraza Nemcev na Kranjskem so bili edini vsi naši narodni sloji; vsi so se borili složno za narodne pravice in s tem so dosegli, da ima naš jezik pravice v uradu in zlasti po ljudskih šolah. Okolo leta 1880. je nastal v tem oziru prevrat. Vlada je poslala za škofa v Ljubljano dr. Missijo, ki je zasejal klerikalno ljuliko v takšni meri, da je prišel naš narod do bratomornega medsebojnega boja — nastali sta klerikalna in liberalna stranka, ki sta si še danes hudo v laseh. Priznati moramo, da ima tudi ta medsebojni boj mnogo dobrih posledic zlasti v tem oziru, da se je začel gibati na političkem polju naš preprosti narod. Zbudil se je iz mrtvila, čital političke liste, se udeleževal političkih shodov — in s tem je mnogo napredoval. Poudarjati moramo tudi, da ne smemo v tem boju gledati na vsako malenkost, ker v boju leté kopja na vse strani. Zadalja so marsikomu skeleče rane; za nekatere so bile rane celo smrtonosne. Najljutejši boj se je bil in se še bje za šolo in šolsko odgojo. Znana je prislovica: „Kdor ima v rokah šolo in šolsko odgojo, ta ima v rokah bodočnost“. To je našim političkim strankam prav dobro znano, zato sta se obe borili za nadvlado šole in učiteljstva.

Okolo leta 1870. je liberalizem iztrgel klerikalizmu iz rok šole, ki je bila pred to dobo, v takoimenovani konkordatski dobi, v najžalostnejšem stanju. V šolo je hodil, kdor je hotel; obveznega pouka ni bilo, zlasti med preprostim ljudstvom je le malokateri znal čitati in pisati; o drugih znanostih, ki se danes poučujejo po ljudskih šolah, in o ljudski odgoji, ki je danes glavna zadača ljudske šole, ni bilo takrat ne duha ne sluha. Po zgledu drugih naprednih narodov, zlasti Nemcev, je izdala v tem času naša vlada šolski zakon, ki je še danes v veljavi, a je nepopolen in potreben v marsičem temeljite uravnave in poprave. Po tem šolskem zakonu so se odgojevali avstrijski narodi in med temi tudi naš slovenski narod. Da je ta šolski zakon napravil na polju prosvete mnogo dobrega, tega ne more oporekovati in ovreči najhujši in najzagrizenejši sovražnik današnje šole. Temelj temu šolskemu zakonu je versko-nravna odgoja z natančno razdelitvijo gradiva pri pouku ter določbe o natančnem in strogem postopanju za učiteljstvo in vse druge funkcionarje pri šolstvu. Učiteljstvo je navezano s prisego držati se strogo šolskih zakonov. Ker ima ono odgovornost, trud, delo in tudi prvo in glavno ulogo pri šolstvu, se tudi ono zaveda svoje dolžnosti — potegovalo se je in se še vedno poteza za napredek šolstva in odgoje, za organizacijo, čast in svoje poštenje v okviru šolskih zakonov. Nov šolski zakon je odvzel duhovščini nadvlado nad šolo, pač pa dal tej oblasti sodelovati pri odgoji ali poučevati verouk po naših šolah. Ker so pa v naši mnogojezični državi tudi razne verske sekte, poleg katoličanov tudi protestantje in židje, je bilo težko uravnati obvezno šolstvo po veroizpovedanjih. Poleg katoličanov so tudi drugi verniki avstrijski državljani, ki imajo vse dolžnosti in pravice s prvimi po avstrijski

ustavi; dati se jim je morala tudi prilika za izobraževanje. — Zaraditega je bila priznana takoimenovana medverska ali konfesionalna šola: s katoličani so smeli hoditi v isto šolo tudi drugoverci. To pa ni bilo mnogim katoličanom po volji. Ker se je odvzela duhovščini šolska nadoblast in uvedla medverska šola, je nastal za šolo boj, ki še danes ni končan. V tem boju so se dogajale in se še godijo gorostasne reči. Zaraditega je takratni papež Pij IX. preklel nov šolski avstrijski zakon; zaraditega so avstrijski škofje skoraj neprestano objavljali pastirska pisma zoper moderno šolo. Posnemajoč svoje škofo, je duhovščina smrtno sovražila novo šolo in učiteljstvo. Slišali smo o času škofovanja dr. Missije čitati po naših cerkvah hujskajoče izjave zoper šolo in učiteljstvo — staršem se je naravnost prepovedalo pošiljati svoje otroke v šolo. Katoliško ali klerikalno časopisje je neprestano metalo ogenj in žveplo na novo šolo in učiteljstvo; obrekovalo se je, poniževalo, zasmehovalo, denunciiralo in sistematiško kopalo grob in ugled obema. Hude čase je prebila nova šola z učiteljstvom vred. Kakšen sad pa je rodila ta brezkončna gonja? Prav lep sad! Učiteljstvo se je oklenilo z vso vnemo in ljubeznijo novih šolskih zakonov; poprijelo se je pridno dela in odgoje v šoli; organiziralo se je v raznih društvih ter se neprestano in uspešno borilo za svoj ugled, poštenje, čast in gmotno stanje z geslom: Vsi za enega, eden za vse. To pridno in neumorno delo je obrodilo lep sad tudi med narodi. Neprestano hujskanje, laž in obrekovanje se je izpremenilo v prazen nič, ker narodi so spoznali korist moderne šole, so spoznali, da je šolska izobrazba za narodni obstanek in napredek neprecenljive vrednosti, zato želijo imeti mnogo, mnogo takih šol in takega neumorno delujočega učiteljstva. Nove šole se stavijo in širijo kot gobe po dežju — le žal, da nedostaja delavnih moči.

Naš klerikalizem ni odjenjal od svojih namer. Učiteljstvo in napredna šola sta mu trn v peti, ne more preboleti onega ponižanja. Ker ne more na lep način priti do zaželjene svrhe — do nadvlade v šoli, se še vedno poslužuje obrekovanja. Pribiti moramo, da pri nas med Slovenci ni medverskih šol, kakor je to n. pr. na Dunaju. Med nami je učiteljstvo iste vere, kakor so učenci, a vkljub temu smo čuli neštetokrat izrek „naša brezverska šola in naše brezversko učiteljstvo“. Ko smo pred leti zahtevali od klerikalizma, naj nam pove vsaj eno brezversko šolo in enega takšnega učitelja, je umolknil — ni mogel navesti nobenega. Obrekoval je na katoliški podlagi: jemal je čast in poštenje vsemu stanu brez izjeme. Na podoben način se je zaletaval neprestano zlasti v voditelje naše organizacije in v nekatere od klerikalizma preganjane.

Višek obrekljivosti je pa dosegel „Domoljub“ v 5. številki dne 31. januarja t. l. in v 30. številki „Slovenca“ z dne 6. februarja 1906. Kakor bi ga pekla vest, je zasukal v „Slovenca“: „Narodovi“ učitelji. „Domoljub“ je ožigosal postopanje nekaterih liberalnih učiteljev in — „Slovenski Narod“ je zaječal. Učitelji, ki so „Narodovi“, ne morejo zameriti, ako jim ljudstvo obrača hrbet. Kdor hoče biti nasprotnik ljudstva, naj se ne pritožuje, ako se z njim postopa tako, kakor tak človek zasluži. Poštene učitelje, katerim so načela našega ljudstva sveta, tudi ljudstvo spoštuje. Za širitelje „Narodovih“ fraz pa ima ljudstvo se ve to, kar so take fraze vredne — figo“. Kakor v „Domoljubu“, tako je tudi v „Slovenca“ dopis do skrajnosti sirov, lažniv in tudi bedast. „V vednih borbah živimo — zato premalo uvažujemo nevarnost, ki preti našemu narodu od strani učiteljstva“. Kakšna nevarnost pa preti od strani slovenskega učiteljstva? Po dokaze je moral iti dr. Žitnik na Dunaj, kjer je bival kot državni poslanec, vrnivši se od dela upehan domov, je zapisal: „Noben liberalec, noben socialdemokrat nima mesta v šolah,

kamor pošiljamo katoliški starši svoje otroke, to je bil bojni klic krščanskih Dunajčanov“. Kdo je pa kriv, da je slovensko učiteljstvo nasprotno današnji klerikalni politiki? Mar ni tega krivo klerikalno časopisje, ki se po krivici imenuje katoliško, ker je to neprestano napadalo, lažnivo obrekovalo in pred ljudstvom jemalo dobro ime in poštenje šoli in učiteljstvu? Že pred petimi leti ste nam napovedali boj na življenje in smrt. Sprejeli smo ga prav z lahko vestjo, ter smo začeli pobijati vaše brezvestne lažnive, pohujšlive in obrekljive napade; z golimi dejstvi smo vam dokazali, da delate to vse z namenom in premislekom, kar je pa grešno in nedopustno za katoliškega duhovnika! Dokazali smo vam z dejstvi: kdor vedoma laže, obrekuje, jemlje čast in poštenje bližnjemu ter trosi krive nazore — je nepoboljšljiv grešnik — odpadnik — krivoverec. Že pet let odbijamo z golimi neovrgljivimi dejstvi, da je naš klerikalizem grobokop našega naroda, ker stremi za nadvlado in se za to poslužuje nedopustnih sredstev, ki bijejo naši veri naravnost v obraz. Klicali smo vse doktorje sv. pisma na odgovor, da ovržete naše trditve. Če nas prepričate o nasprotnem, smo pripravljene kot poštenjaki vse preklicati. Povedali in dokazali smo vam, da so klerikalni prvaki, ki vodijo naše „dobro, verno in nerazsodno ljudstvo“ za nos z zlorabo vere, zavijanjem resnice in lažjo, pravi krivoverci. Vse to smo vam dokazali — a vi ste se potuhnili vsi skupaj, molče ste prenašali te trde dokaze, niste se upali na dan s protidokazi. Izzivali smo vas, klicali na odgovor — vse zaman! Vi veste dobro, da vaša pota niso prava, veste dobro, da je resnica le ena — zato modro molčite. Pomnite dobro, da željno pričakujemo vašega odgovora! Građiva imamo toliko, da komaj čakamo, da bi ga porabili v poštemem in odkritem boju. Naše ljudstvo je verno, versko-nravna je tudi naša odgoja. Mi se trudimo in mučimo, da bi ljudstvo osrečili z omiko, a vi nam mečete vedno in povsod polena pod noge, nas ovirate pri tem plemenitem in težavnem delu, kjer le morete, vse iz zgolj sebičnih namenov. Ali je to res katoliško delovanje? Vemo prav dobro, da tudi v naših vrstah ni vse v redu, a mi vemo tudi, da smo ljudje, slabostim podvrženi, se izpodbujamo drug drugega k popolnosti, vztrajnemu delu in k vestnemu izpolnjevanju svojih dolžnosti. Vi pa ne delate tako! Črnogledi ste, ne vidite v naših vrstah ničesar dobrega, ne uvažujete našega truda, dela in končno svrhe. Smatrate se za nedotakljive, negrešljive in popolne, a ste ljudje kot smo mi, slabostim podvrženi še bolj kot mi. Vi bi morali naše slabosti po Kristusovem zgledu povedati z lepimi in ljubeznivimi besedami, opominjati in svariti, a vi ne delate tako, marveč pobijate s kolom, z lažjo, obrekovanjem, licemerstvom in škodoželjnostjo — in s tem kažete, da ste prav daleč proč od plemenitih Kristusovih nauk. Zabrodli ste v popolno krivoverstvo, kamor ne more za vami učiteljstvo.

(Dalje.)

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

Beda našega kmeta.

Spisal V. Strmšek.

(Dalje.)

Kako je urediti pouk za kmeta?

1. V ljudski šoli.

Prvi temelj v izboljšanje kmetiškega stanu polagamo v ljudski šoli. To, največkrat edino izobraževališče našega kmeta moramo torej tako urediti, da bo ustrezalo kolikormogoče zgoraj navedenemu smotru. Misлити in zopet misлити se naj učijo naši

otroci! Proč z vsem mehanizmom, proč s tistim priučenim brbljanjem, ki je tako priljubljeno nekaterim našim nadzornikom, ki pa provzročajo otrokom toliko truda in jim ubija duševne moči in mori njihovo samostalnost. Mi potrebujemo samostalno mislečih, delavnih ljudi, ne pa brbljajočih papig, ki si ne znajo nikjer sami pomagati. Kakor preustrojamo sedaj risarski pouk, da bi dovedel učence do večje samostalnosti, tako gojimo tudi druge predmete v tem smislu.

Nadalje naj bi gojili v ljudski šoli prirodo opisje s posebnim ozirom na kmetijstvo. Otrok naj vidi, kako se razvije iz semena rastlina, naj spozna, kakšno hrano potrebuje in kako jo uživa in prebavlja, naj spozna živalski organizem, naj se seznanja z živalskimi in rastlinskimi škodljivci itd. S primernimi povestmi in drugimi zgledi zbuja jmo v otrokih ljubezen do živali in do rastlin, kažimo, kako vračujejo tudi ta bitja izkazano ljubezen s priznanjem.

Zgodovina naj pripoveduje otrokom, kako siroten je bil človek v začetku, ko ni imel ne orodja ne orožja ne obleke, ko ni poznal ognja in ni imel stalnega bivališča ter ni znal obdelovati polja. Otroci naj vidijo, kako neizmerno je napredoval človeški duh od začetka sveta do danes. Spoznajo pa naj tudi, da človek še sedaj vedno napreduje, in sicer vedno hitreje, in uverijo se naj o resničnosti pregovora: Kdor ne napreduje, zaostaja.

V računstvu upoštevajmo posebno nauk: Iz malega raste veliko. Dokazujmo prav pogosto na primernih zgledih, koliko denarja lahko potrosimo s sicer malenkostnimi, a nepotrebni izdatki, kako hitro se izprazni žitnica in klet s slabim gospodarstvom in koliko koristnega bi lahko ustvarili v času, ki ga pobijamo z brezdelnimi urami. Tukaj tudi lahko dokažemo, kako slabo štedi oni gospodar, ki se brani potrositi par vinarjev za boljše seme itd.

Vsak predmet nam pač nudi dovolj prilike, da poskrbimo otrokom primerno podlago za nadaljno izobraževanje. Ne razpravljajmo o daljnih podrobnostih, temveč ponavljam le še enkrat: **Otroci se naj uče misliti in računati; zbuja jmo jim ljubezen do prirode in do kmetiškega stanu!**

To vse se lahko godi in se tudi tako vrši v nekaterih naših šolah; zato nam ni treba nikake izpremembe šolskega zakona. Treba je le učiteljstvo za to navdušiti; poskrbeti bi bilo za primerno vodilno knjigo, in ljudska šola bi lahko povsod izvrševala v tem smislu odkazano ji nalogo.

Na tem mestu hočem pa se še dotakniti dveh stvari, od katerih si obetajo razni činitelji rešitve kmeta, namreč: šolskih vrtov in pouka v nemščini.

Šolski vrti so stvar — kakor marsikatera druga — o kateri se da prav lepo govoriti in pisati, ki pa ne donaja pričakovanih koristi.

Če šolski vrt ni obdelan z veščo strokovnjaško roko, je bolje, da ga ni. Od vsakega učitelja pa vendar ne moremo zahtevati, da bi bil strokovnjak v kmetijstvu, in zato vidimo marsikje slabo opravljene šolske vrte. Nadalje pa stanejo taki vrti tudi precej denarja; ograja, rigolanje, gnojenje itd. so stvari, katerih učitelj navadno ne more zmagati, krajni šolski svet jih pa noče. In ves ta denar je zavržen, ako ni učitelja, ki bi obdeloval vrt z veseljem in spretno. Če morajo kmetiški strokovnjaki svojemu poklicu posvetiti vse svoje življenje, pač ne moremo in ne smemo od ljudskošolskega učitelja zahtevati, da si prisvoji isto znanost kar mimogrede. Dvema gospodoma pač ne more nihče služiti. O praktičnem vežbanju bodočih gospodarjev hočem pozneje govoriti.

Kar se tiče nemščine, od katere pričakuje preprosto ljudstvo tuintam rešitve, moram reči, da se zanjo uporabljen čas ljudske šole kaj slabo obrestuje; večinoma je izgubljen. Zaraditega, če zna kdo nemško govoriti, čitati in pisati par stavkov, pač ni še nabražen. On ne zna zaraditega ne polja bolje obdelovati in ne gleštati živine, ne zna bolje kupovati in prodajati in zaraditega tudi ni bolj pošten ne bolj delaven, sploh to ne more vplivati na njegov značaj. Ko bi se bil pa otrok v istem času uril v predmetih, ki mu bistrijo um in blažijo sree, bi imel kaj od tega; ko bi se isti čas vadil v svojem materinskem jeziku, bi si ga bolj prisvojil in lahko bi se potem nadalje obraževal s slovenskimi knjigami in časopisi ter bi postal izobražen človek, medtem ko ne ve s tistimi priučenimi stavki kaj početi, kvečjemu da se ščepiri z njimi kakor sraka s pavovim perjem.

Izkušnja nas pa tudi uči, da kmetije, ki znajo dobro nemško, navadno niso najboljše gospodarji. Učimo se iz tega!

Dobro je, če zna kdo več jezikov, a v ljudski šoli moramo čas bolje obrniti. Tu moramo pred vsem skrbeti, da postanejo otroci trdni v rabi maternega jezika; brez tega je vsak napredek nemogoč. (Dalje.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo priredi v sredo, dne 6. marca, ob osmih zvečer, v hotelu „Južni kolodvor“ letošnji 5. društveni večer, ki bo pri njem predaval g. profesor Ivan Macher „o biološki metodi“. Gosti dobro došli.

Štajersko.

Ormoško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, 3. marca t. l., v Ormožu po sledečem vzporedu: 1. Zapisnik. 2. Društvena poročila in dopisi. 3. Nekaj novih misli o pevskem pouku v ljudski šoli. (Nadaljevanje). Podaja g. Dom. Serajnik. 4. Eventualno še drugo predavanje. 5. Nasveti in predlogi. Začetek zborovanja ob 1/2 11. Začetek pevske vaje ob 1/2 10.

Knjige „Slov. Šol. Matice“ so pri poverjeniku g. Rajšpu pripravljene.

Na obilno vdeležbo zborovanja, kakor pevske vaje vabi odbor.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj zboruje letos drugič v nedeljo, dne 3. marca t. l., v šoli v Sevnici. Zborovanje se prične točno ob pol 11. uri dopoldne in se vrši po sledečem vzporedu: 1. Odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Iz šolske prakse. 4. Nazorni nauk v elementarnem razredu (poročja gospa Mešičkova). 5. Želje in nasveti.

Cenjeni društveniki in cenjene družtenice se vljudno prosijo, da se v čim največjem številu udeležijo zborovanja, zlasti naj iz sevniškega okraja nikogar ne manjka. Privedite s seboj tudi tovariše-nečlane, da stopijo v naš krog, ker le v združenju je moč. Na delo torej, ker so resnobni dnovi! Odbor.

Šmarsko-rogasško učiteljsko društvo zboruje dne 3. sušca ob eni popoldne v Šmarju. Vzpored: Razprava o pridvižnih zemljevidih. Poročilo o graškem shodu. Poročilo blagajnika in tajnika. Volitve. Slučajnosti. — K obilni udeležbi vljudno vabi Strmšek.

Književnost in umetnost.

Krst pri Savici. Prešernova pesem „Krst pri Savici“ je izšla v novem nemškem prevodu Emerike Holzinger pl. Weidich, učiteljice goriške vadnice v pokoju. Naroča se pri gospici Holzinger v Gradcu, Hans-Sachsgasse 5. Cena izvodu je 1 K.

Politiški pregled.

* **Državnozbornske volitve** se vrše, kakor je sedaj definitivno določeno, dne 14. maja t. l., ožje pa dne 23. istega meseca.

* **Prihodnja avstrijska poslanska zbornica** bo v bodoče štela 516 poslancev, in sicer jih bo pripadalo: Češki 130, Galiciji 106, Dolenje Avstrijski 64, Moravski 49, Štajerski 30, Tirolski 25, Gornje Avstrijski 22, Šleziji 15, Bukovini 14, Kranjski 12, Dalmaciji 11, Koroški 10, Solnograški 7, Istri 6, Goriški 6, Trstu 5 in Predarelski 4 poslanci.

* **Pomorska moč Avstrije in Italije.** Avstrijsko vojno brodogradnje šteje 23 ladij, 57 torpedovk, 2 podmorski ladji, 345 srednjih in lahkih topov in 13.250 mož posadke. — Italija ima skupno 52 ladij, 58 torpedovk in 14 podmorskih ladij. Vse ladje imajo 180 velikih, 600 srednjih in 1300 lahkih topov ter 25.500 mož posadke. — Dasi trdijo, da so naši pomorščaki bolje izvežbani kot italijanski — vendar za slučaj pomorske bitke naša država, kakor razvidno, ni še dosti močna.

* **Načrt volilne reforme v Trstu.** Predsedstvo tržaškega dež. zbora je izdelalo načrt volilne reforme za občinski zastop, oziroma deželni zbor. Sestavljen je tako, da hoče Slovence spraviti ob vsako zastopstvo. Ta načrt bo predložen tržaškemu dež. zboru takoj, ko se snide.

* **Razglas nemške socialno-demokratske stranke.** „Vorwärts“ objavlja razglas nemške socialno-demokratske stranke. Socialisti — pravi — so začas poraženi, niso pa docela premagani. Socialni demokratje, ki so v sedanjem volilnem boju narasli za 250.000 glasov, ne pozdravljajo cesarja s klicom: Ave Caesar, morituri te salutant, ampak gredo neustrašeno naprej. Razglas navaja sledeče vzroke poraza: Štrajki, ki jih je bilo preveč, so delavce potrli, mali kmetje so zaradi agitacije agrarcev zapustili socialno demokracijo, kancler sam je posegel v boj, kolonialna politika je upijanila meščane. Vrhutega je bila socialna demokracija preveč optimistična; škodovali so ji tudi notranji boji.

* **Šolski štrajk na Poznanjskem.** Iz Poznanja poročajo: Zaradi šolskega štrajka je vlada mnogim občinam odvzela državno podporo, tako da morajo mnoge plačevati 250 odstotkov šolskih davkov. Šestinsdeset očetov štrajkujočih otrok v Hohenzalu in okolici je sodišče obsodilo v globo, ker so njihovi otroci zamudili nastopiti kazni, v katere so bili obsojeni zaradi tega, ker niso hoteli prisostvovati nemškemu šolskemu pouku. Obsojeni so vložili priziv, ki ga je pa više sodišče zavrnilo. — Iz Toruna poročajo: „Doslej je bilo 12 duhovnikov obsojenih na podlagi kancelparagrafa na 11 mesecev in šest tednov ječe, oziroma trdnjavskega zopora. Zaradi ščevanja k neposlušnosti sta bila obsojena dva duhovnika in deset urednikov v globo v skupnem znesku 7080 mark. Pet drugih urednikov in neka druga oseba so bile obsojene v ječo 23 mesecev in dveh tednov. — „Kuryer Poznanjski“ poroča, da je bil njegov odgovorni urednik Ziolkowski obsojen v globo 2250 mark, ker je priobčil več člankov o šolskem štrajku. Proti njemu je zaradi šolskega štrajka naperjenih še šest kazenskih razprav.

* **Bolgarska svoboda.** Bolgarska vlada je prepovedala vsemu učiteljstvu, da se ne sme udeleževati političnega življenja. To je lep čin svobodne države! Pri naših razmerah bi tudi gotovim krogom bilo ljubo, da bi avstrijskemu učiteljstvu naklonili tako moderno dobroto. Pa menda se pri nas ne upajo storiti takega koraka, ker nismo več tako za zidom, kakor so bili naši predniki. — Knez Ferdinand pa si s takimi prepovedmi slabo utrja svoj prestol.

Vestnik.

V deželni šolski svet za Kranjsko sta poklicana kot zastopnika cerkve katehet Anton Kržič in profesor bogoslovja dr. Jožef Lesar, kot zastopnika učiteljstva pa ravnatelj ljubljanske realke, dr. Rudolf Junowicz in ravnatelj ljubljanskega učiteljišča, Anton Ūrnivec. Tako smo prišli srečno do tega, da nima ljudskošolsko učiteljstvo v deželnem šolskem svetu nobenega zastopnika. Pod deželnim predsednikom Winklerjem je bil v deželnem šolskem svetu nadučitelj Andrej Praprotnik, pod Heinom nadučitelj Janez Pezdíč, a pod sedanjim predsednikom

Schwarzem so ljudskošolsko učiteljstvo popolnoma prezrli, ker niso poklicali v to korporacijo niti Pezdíča več, niti koga drugega iz vrst ljudskošolskega učiteljstva. Vse ljudskošolsko učiteljstvo te in one narodnosti, tega in onega političnega mišljenja je zaradi tega preziranja skrajno užaljeno. Saj je vendar popolnoma jasno, da ne more koristiti in pravice ljudskošolskega učiteljstva v najvišji deželni šolski gosposki nihče zastopati bolje nego član tega stanu. Preden so predlagali to imenovanje, bi treba pomisliti, da ne kaže zapostavljati in prezirati vsega kranjskega ljudskošolskega učiteljstva, ki je gledalo doslej v deželnem šolskem svetu nepristransko in pravično šolsko oblast, a mora priti sedaj do popolnoma drugačnega prepričanja, do prepričanja namreč, da ga tam prezirajo in smatrajo za manj vredno kasto, ki ni vredna, da bi imela o sklepih in odredbah nad lastno usodo tudi svojo besedo. Zakaj se je to zgodilo, ne vemo in si tudi tega ne moremo razlagati. Pričakujemo pa, da nam to postopanje pojasnijo z merodajne strani. Prosimo torej pojasnila!

Nekateri, oziroma mnogi učitelji in učiteljice so stanovsko tako nezavedni, da nimajo nobenega našega lista. O tem nam piše prijatelj: Dobi se celo učiteljice, ki komaj vedo, da eksistira „Tovariš“. To je skrajna mlačnost. Že mnogokrat je kateri izmed tovarišev vprašal, ali ima ta ali oni „Tovariša“. Da pridemo na jasno, bo potrebno, da napravimo izkaz tistih tovarišev in tovarišev, ki so tako malomarni ali nezavedni, da žive kot učitelji-divjaki. Ta izkaz naj se potem razširi med učiteljstvo, in spoznali bomo vse mlačneže in na podlagi te mlačnosti uravnali svoje postopanje.

Iz „Deželnega slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“. Odbor je imel 10. t. m. svojo drugo sejo. Najprvo se je razpravljalo o sklepih občnega zbora. Glede teh je bilo stavljenih več predlogov in izrečenih mnogo mnenj o načinu, kako bi nam bilo mogoče vendar enkrat priti do izboljšanja našega gmotnega stanja. Kadar se bode izvedelo mnenje nekaterih društev, se bode odbor takoj zopet posvetoval o tem najvažnejšem vprašanju. — V otroški varstveni odsek pri deželni vladi se izvoli predsednik Juraj Režek. — Vabilu Črnomeljskega učiteljskega društva k odkritju spominske plošče Ljudevitu Tomšiču na Vinici o Binkoštih se je ustreglo s tem, da se bodeta predsednik Juraj Režek in blagajnik Jakob Dimnik udeležila te slavnosti. — Pri tej priliki se je razgovarjalo o malomarnosti okrajnih učiteljskih društev nasproti deželnemu društvu. Pri vsaki priliki se zahteva to ali ono od deželnega društva, kar mu povzročuje denarne stroške; a mnogo društev nam še vsa leta ni poslalo ne vinarja društvenine, da sploh ne vemo ali so še pri našem društvu ali ne. Ta brezbriznost in malomarnost društev mora nehati. Gg. predsedniki in blagajniki okrajnih učiteljskih društev, storite vendar svojo dolžnost, ako hočete, da bode deželno društvo moglo delovati! Pošljite nam zaostalo in letošnje društvenino!

Osebnost na Kranjskem. Učiteljica Evaljija Tavčarjeva je imenovana za provizorično učiteljico v Št. Jerneju.

Tretji roditeljski večer na I. mestni šoli v Ljubljani bo dne 9. marca. Predaval bo tov. L. Jelenc o temi: „Kriva vzgoja otrok je slabih časov mati“.

Kongres za varstvo otrok bo dne 18., 19 in 20. marca na Dunaju; v imenu mestne občine ljubljanske se bo vdeležil tega kongresa in ž njim združene razstave tov. Jakob Dimnik.

Velike šolske počitnice. Razni listi so poročali, da prelože velike šolske počitnice na čas od 1. julija do 31. avgusta. Z Dunaja pa poročajo, da to ni res, ampak da ostanejo velike šolske počitnice, kakor so bile doslej. — Letošnje velikonočne počitnice se začno dne 24. marca.

Umrl je 10. t. m. v Cirkovcu pri Pragerskem tovariš Franc Starašina, star 24 let. R. i. p.! — V Volčah je umrla po dolgem trpljenju gospa Marija Ana Kenda, soproga tamkajšnjega nadučitelja. Iskala je ozdravljenja tudi v Ljubljani, našla pa rešitev iz svoje bolezni v smrti. N. p. v m.!

Sin — starejši od očeta. Prosimo, to ni šala, ampak gola resnica, saj tako pravi „Domoljub“, list, ki ga pišejo duhovniki! Tamkaj stoji (št. 7., str. 98), da je „Učit. Tovariš“ pravi pravcati sin „Slovenskega Naroda“. — Naš list izhaja že 47. leto, „Slovenski Narod“ pa 40. leto, torej je sin 7 let starejši od očeta! „Domoljubov“ pismar je moral imeti grozovitega pustnega mačka, da je napisal tako oslarijo. Sicer

pa pri „Domoljubu“ jako radi govore o sinovih in hčerah, čeprav žive v — celibatu!

Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo v soboto 16. t. m. ob 8. zvečer predavanje o naukih Kernove teorije ob precejšnji udeležbi v restavracijskih prostorih hotela „Južni kolodvor“. Predsednik Jakob Dimnik prav pristržno pozdravi došle tovarišice in tovariše, osobito pa dr. Ilešiča, prof. Verbiča, strokovnega učitelja Bernota in šolskega svetnika dr. Bezjaka. Njemu poda besedo. Šolski svetnik dr. Bezjak pokaže v enournem predavanju na treh stavkih, kako se lahko v okom pride po Kernovi teoriji raznim neprilikam stavkove analize. Bistvo teorije so vprašalne vaje, koje gojiti učiteljstvu toplo priporoča. Za izboren referat se mu predsednik v imenu zbranih prijazno zahvali in ga prosí ohraniti tudi v prihodnje naklonjenost učiteljstvu.

Šolska oblastva opozarjamo, naj šolska vodstva pravočasno obvestijo, da bo dne 6. marca t. l. šole prost dan. Naj se to zopet ne stori zadnji dan, kakor se je zgodilo o Vseh svetih (3. novembra lani).

„Domače ognjišče“. Gg. tovariši in tovarišice, ki so nam poslali naslove za „Domače ognjišče“, prav toplo zahvaljamo na prijaznosti in uslugi. Še ljubši so nam pa naročniki in predplačniki; zato prosimo somišljenike, da nam pošiljajo naslove zanesljivih naročnikov. Drugo številko bomo poslali le tistim, ki so poslali naročnino, oziroma se primerno izjavili, da postanejo naročniki. Dela imamo čez glavo, zato prosimo vsestranske podpore.

Upravništvo „Dom. ognjišče“.

Na enorazredni ljudski šoli na Dobravi pri Kropi se razpisuje učiteljsko in voditeljsko mesto v stalno nameščenje.

Osebnosti na Štajerskem. Stalna učiteljica v Prihori je postala Marija Goričanova iz Pristove, v Št. Lovrencu v Sl. gor. pa Silva Binterjeva iz Marije Snežne. V stalni pokoj je šel Fran Podobnik, nadučitelj v Hajdinju pri Ptuju. Omožitev se je dovolila Viktoriji Götzlövi, učiteljici v Žalecu, z učiteljem Pristovščkom.

Odlikovanje. Iz Nove Štife pri Gorenjem Gradu nam poročajo: Naš občinski zastop je v svoji zadnji seji izvolil soglasno tukajšnjega nadučitelja g. Ivan Kelca častnim občanom za 20letno zaslužno delovanje v šolskih in občinskih zadevah. Čestitamo!

Zahvala. Po smrti mojega soproga Andreja Goloba, nadučitelja pri Sv. Marjeti na Dr. p., mi je slavno društvo „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“ takoj izplačalo znesek 1400 K. Za to podporo izrekam cenjenemu društvu svojo zahvalo z željo, da bi zlasti mlajše učiteljstvo v obilnem številu pristopilo temu prekornemu društvu.

Sv. Marjeta na Dr. p., dne 17. svečna 1907.

Berta Golobova, nadučiteljeva vdova.

Šolska vest na Koroškem. Razpisano je definitivno mesto učitelja na enorazrednici v Št. Danijelu nad Pliberkom. Prošnje je vložiti do 4. marca okrajnemu šolskemu svetu v Velikovu.

Nabirajte narodne pesmi! Dobili smo in objavljamo: Obeta se nam nekaj zelo imenitnega na polju narodne pesmi. Naučno ministrstvo namerava zbrati in objaviti vse narodne pesmi vseh avstrijskih narodov, da se pozabljivosti otmo dragoceni ti biseri. Izdaja bo obsegala besede in melodije na notah. V svrhu nabiranja narodnih pesmi je ministrstvo postavilo za vsako narodnost posebne nabirateljske ali delovne odbore, ki naj vodijo nabiranje. — Za slovenske narodne pesmi je slovenski delovni odbor, kateremu načeluje vseučiliški profesor dr. Karel Štrekelj, zvršil vsa pripravljala dela in razpošilja prav kar po vseh slovenskih krajih „poprašalne pole“ in „osnovna načela“, hoteč pred vsem zaslediti vire, kje je dobiti še narodnih pesmi, in pridobiti čim največ posameznih nabirancev in zapisovalcev. „Poprašalne pole“ in „osnovna načela“ so se v 15 000 izvodih deloma že razposlala, deloma se še razpošiljajo. Ali pravega uspeha je pričakovati samo, ako se vprašalne pole res tudi izpolnijo in izpolnjene odboru vrnejo. Zato se slovenski delovni odbor obrača javnim potom do vseh, katerim so se vprašalne pole poslale ali se jim še pošljejo, z nujno prošnjo, naj jih v interesu dobre stvari čim prej izpolnijo in izpolnjene odboru vrnejo. Kdor sam ne more ali ne utegne pole izpolniti, naj jo odda komu

drugemu, ki bi bil za to pri volji. Kdor ne more na kako vprašanje odgovoriti, naj pusti prazen prostor. Posebno važna so ona vprašanja, ki hočejo zvedeti imena in naslove onih oseb, ki znajo peti mnogo narodnih pesmi, in pa onih oseb, ki so sposobne zapisati pete melodije prav v notah. Kadar zvemo imena teh oseb, tedaj se bomo še posebej obrnili do njih. — Zapisovalce narodnih pesmi v notah opozarjamo že sedaj, da se melodije ne smejo po svoje harmonizirati, ampak da jih je zapisati natanko tako, kakor se pojo, in to ali enoglasno ali dvoglasno ali večglasno. Če zapisovalec o kaki pesmi ve, da se poje večglasno, a mu je znan samo napev, naj zapiše samo napev z dotično pripombo. Sploh pa priporočamo vsem, da marljivo čitajo „osnovna načela“, kjer je vse razloženo, kar treba vedeti. Zapisovalcem narodnih pesmi v notah bomo poslali posebnega notnega papirja, da bode oblika povsem enaka. Za njih trud se bodo primerno nagradili. Samo po sebi je umljivo, da se nam gre pred vsem za take pesmi, ki še niso objavljene. Že objavljene pesmi je zapisovati le tedaj, če je melodija bistveno drugačna, ali, če ima kake še nepoznane posebnosti. Besedilo se ne sme nič izpreminjati ali olepšavati. Napiše naj se v tistem narečju, v katerem se pesem poje. — Komu je vrniti izpolnjene popraševalne pole, odnosno v tekstu in melodiji zapisane pesmi? Koncem vsake popraševalne pole je opomnja, ki to natanko razloži. Pošiljajo naj se onemu gospodu odborniku, ki je postavljen za dotično ozemlje, ali pa na naslov: Odbor za nabiranje slovenskih narodnih pesmi v Ljubljani („Glasbena Matica“). — Vsi prijatelji prelepe slovenske narodne pesmi se končno prosijo, naj blagohotno pospešujejo to velevažno delo. Ko bomo zbrali vse pesmi iz vseh krajev, tedaj bo to neprecenljiv zaklad, s kakršnim se ne bo mogla ponášati vsaka narodnost. Stori se bo s tem velevažen korak v napredu narodne prosvete. V to svrhu pa kličemo zopet in zopet: Nabirajte narodne pesmi!

Odbor za nabiranje slovenskih narodnih pesmi.

Razgled po šolskem svetu.

— **Šole v Istri.** Istra šteje 345.050 ljudi. Hrvatov je 143.079, Slovencev 47.717 in Italijanov 136.191. Gimnazije so tri (hrvaška, italijanska in nemška), realki dve (nemška in italijanska), tri učiteljska, ena pomorska šola, ena trgovska, pet obrtnih in ena ženska šola. Ljudskih šol je 180, od teh 61 hrvaških, 22 slovenskih in 66 italijanskih. Ena ljudska šola pride tedaj povprečno na 1916 prebivalcev.

— **Nemška šola v Hrastniku — padla.** 31. prosinca t. l. je imel trboveljski občinski odbor svojo sejo, ki je bila važna zlasti, ker se je v nji rešila prošnja, ki je došla od okrajnega šolskega sveta in v kateri prosijo hrastniški Nemci za nemško šolo. Prošnja se je zavrnila z vsemi proti Leillerjevemu glasu. Ta človek je pokazal ob tej priliki zopet vso svojo zagriženost. Razburjeno je ugovarjal g. nadzorniku Vodušku, ki je utemeljeval odklonitev prošnje, ter najnesramnejše napadal učiteljstvo, nakar ga je g. Vodušek pošteno zavrnil.

— **Zveza učiteljskih društev v Nemčiji** šteje 111.905 članov, ki se združujejo v 3031 društvih.

Listnica uredništva.

Na Gorenjsko. (S. in R.) Priobčimo prihodnjič, ker ni danes prostora.

Listnica upravištva.

Cenjene kolegince, dragi kolegi!

Skoraj sem mislil zadnjič nekoč, da me zadene kap, ko sem prejel od tovariša z Dolenjskega petletno naročnino v znesku 40 K! Kaj takega se mi ni še pripetilo! Tovariši, ali si v loteriji zadel? Pa ne, ne! Saj praviš sam: Teško je, a dolžnost je dolžnost!

Tudi še več drugih dolžnikov je poslalo precej naročnine, a še vedno premalo, ker dozdaj še niti dolga nimamo plačanega. Zato tovariši, posnemajte vrlega kolego Tratarja, pa storite svojo dolžnost. Mnogi naročniki so mi pismeno obljubili, da poravnajo naročnino 1. marec. To in še drugo me je napotilo, da nisem še nikomur ustavil „Tovariša“ in dobe tudi prihodnjo številko še vsi, a potem bo — konec potrpljenja.

Kdor starih dolžnikov hoče tedaj list še dalje prejemati, naj mi dopošlje saj enoletno naročnino! V nadi, da to gotovo storite, Vas pristržno pozdravlja Vaš tovariš

Črnagoj.

Barje, 20. februarija 1907.

Uradni razpisi učiteljskih služb.**Kranjsko.** (28) 1

V litijskem okraju se razpisuje s tem učno mesto na šestrazredni ljudski šoli v Toplicah v stalno, oziroma začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 20. marca 1907.

Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dne 13. februarja 1907.

Št. 107/I. **Štajersko.** (29) 1

V političnem okraju Slovenji gradec se razpisana sledeča učna mesta:

1. Na enorazredni ljudski šoli Sele-Vrhe, v II. krajevnem razredu, mesto učitelja in šolskega vodje.

2. na petrazredni ljudski šoli v Velenjah, v II. krajevnem razredu, mesto učitelja oziroma učiteljice.

3. na trirazredni ljudski šoli v Šmartnem (Paka), v III. krajevnem razredu, pošta Rečica, mesto učitelja ozir. učiteljice.

4. na dvorazredni ljudski šoli v Sv. Andreju pri Polzeli, v III. krajevnem razredu, pošta Velenje, mesto učitelja ozir. učiteljice.

Prosilci ozir. prosilke za ta mesta naj izvolijo službenim potem vpisati pravilno opremljene kompetentne prošnje dotičnim krajnim šolskim svetom do 10. marca 1907.

C. kr. okrajni šolski svet v Slovenjemgradu, dne 30. januarja 1907.

Ustanovljeno 1842. Električna sila. Telefon 154.

BRATA EBERL

(8) 52-8 tovarna oljnatih barv, laka in firneža
v Ljubljani, Miklošičeve ulice števil. 6
nasproti hotela „Union“
priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi
njiju priznana najboljši, črni, medli
lak za šolske table.

Ustanovljeno l. 1832.

Zahtevajte ilustrovane cenike

NEUSTOJLJH
D
O
U
B
I
H
E
T
H
O
M
S
T
O.

LAK za šolske table, **OLJE** proti prahu, pri-
črn in medel znanu najboljšje
prodaja (16) 50-6

Adolf Hauptmann,
prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka
in steklarskega kleja
v Ljubljani.

(19) 6

Poskusite
in priporočite
≡ izdelke ≡

Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

G. ČADEŽ

Mestni trg št. 14

(poleg stare g. Urbančeve trgovine)

priporoča v veliki izberi

klobuke, cilindre in čepice;

tudi raznovrstno (1) 52-8

moško perilo, kravate itd.

po zmernih cenah.

Za gg. učitelje 10% popusta!

Učni načrti v obeh jezikih
za ljudske šole
vseh kategorij na
Kranjskem

izvod po 50 h za enorazrednice in dvorazrednice;
za trirazrednice do osemrazrednice

po 60 h. Prodaja (6) 12-2

„Učiteljska tiskarna“

v Ljubljani, Gradišče števil. 4.

Pri nakupu oblačilnega blaga naj se ozira
na narodno trgovino (2) 12-4

ČEŠNIK & MILAVEC

LJUBLJANA o (pri Češniku) Lingarjeve ulice

Velika zaloga sukna in kamgarna za moške obleke.
Najnovejše vrste modnega volnenega, svilnatega
in perilnega blaga za dame.

Velika izbira preprog, zaves, odej itd.

Cene nizke in strogo solidna postrežba.

P. n. učiteljstvu dam pri nakupu 5% odbitka
za učiteljski konvikt.